

Islandske ordbøger i 1800-tallet og deres rolle i sprogstandardiseringen

Ásta Svavarsdóttir

This article gives an overview of Icelandic 19th century dictionaries and discusses their role in the development of the national language standard emerging in the same period. It addresses two main questions: Who compiled the dictionaries, for whom and for what purposes? Did the lexicographical work have a direct or indirect effect on the standardisation process, and if so, how?

1. Indledning: Ordbøger og sprogstandardisering

I indlægget diskuteres 1800-tallets islandske ordbøger med henblik på deres stilling i sprogstandardiseringsprocessen. Ifølge Einar Haugens model for udviklingen af standardsprog, består sprogstandardisering af fire faser: (1) valg (af norm), (2) kodificering, (3) implementering og (4) elaborering, hvoraf de to første gælder sprogets form, mens de to sidste angår dets funktion (Haugen 1966:933). Ordbøger – samt grammatikker, retskrivningsordbøger og stilistiske vejledninger – spiller en vigtig rolle i kodificeringsfasen og de kan også være af betydning for implementering af normen, dvs. ”the gradual diffusion and acceptance of the newly created norm across speakers as well as across functions” (Deumert & Vandenbussche 2003:7). Standardisering af det moderne nationalsprog i Island – i almindelighed anset og omtalt som ”sprogreform” – foregik samtidigt med den politiske selvstændighedskamp i det 19. og tidlige 20. århundrede. I samme periode udkom der flere islandske ordbøger: Hvem skrev disse ordbøger, for hvem og hvorfor? I hvilken grad har de haft direkte eller indirekte indflydelse på den nationale sprogstandard som var under udvikling?

Kapitel 2 fokuserer på det første spørgsmål. Indledningsvis (2.1) gives der en oversigt over islandske ordbøger udgivet i 1800-tallet og derefter (2.2) følger en analyse af deres redaktører, primære målgruppe og formål, først og fremmest baseret på ordbøgernes forord og til dels på lemmaudvalg og struktur. I kapitel 3 diskuteres ordbøgernes rolle i sprogstandardiseringen og i kapitel 4 er der kortfattede konklusioner.

2. Islandske ordbøger i 1800-tallet

2.1. Oversigt

1800-tallet var en frugtbar periode mht. ordbøger over islandsk, mens der tidligere kun var blevet udgivet en håndfuld værker (jf. SOOÍ). Tabel 1 viser en oversigt over ordbøger udgivet i det 19. århundrede.

År	Islandsk som kildesprog	År	Islandsk som målsprog
1814	Björn Halldórsson: <i>Lexicon Islandico-Latino-Danicum</i>	1819	Gunnlaugur Oddsson: <i>Orðabók sem inniheldur ...</i> (dansk-islandsk)
1860	Sveinbjörn Egilsson: <i>Lexicon poëticum</i>	1851	Konráð Gíslason: <i>Dönsk orðabók ...</i> (dansk-islandsk)
1863	Eiríkur Jónsson: <i>Oldnordisk Ordbog</i>	1896	Jónas Jónasson: <i>Ný dönsk orðabók ...</i> (dansk-islandsk)
1874	Cleasby/Guðbrandur Vigfússon: <i>An Icelandic-English Dictionary</i>	1896	Geir T. Zoëga: <i>Ensk-íslenzk orðabók</i> (engelsk-islandsk)
1876/1895	Jón Þorkelsson: <i>Supplement til islandske Ordbøger</i> (1 og 2)		
1890-1897	Jón Þorkelsson: <i>Supplement til islandske Ordbøger</i> (3, I-II)		
1900	Björn Jónsson: <i>Íslenzk stafsetningarorðabók</i>		

Tabel 1: Ordbøger fra 1800-tallet med islandsk som kildesprog eller målsprog.

Tabellen viser kun værker som blev (delvis) udarbejdet af islandske leksikografer og udgivet i sin helhed, fx ikke ordbøger som kun er overleveret i manuskript. Glossarier og ordlister inkluderes ikke.

De fleste tidlige værker var udarbejdet og udgivet i København. Cleasby & Guðbrandur Vigfússons ordbog blev færdiggjort i England og udgivet i Oxford i 1870-erne, men det oprindelige manuskript var udarbejdet af islandske leksikografer i København i perioden 1840-1854 (jf. ordbogens forord; 1874:v-vi). Det var først i 1800-tallets sidste fjerdedel som udgivelse af islandske ordbøger flyttedes for det meste til Island.

Alle ordbøgerne, undtagen Björn Jónssons (1900) retskrivningsordbog, er tosprogede og i de fleste er islandsk kildesprog. Det øvrige sprog er oftest dansk, men engelsk præsenteres også i den sidste del af århundredet. Den ældste ordbog (Björn Halldórsson 1814) har to målsprog, latin og dansk. Det latinske målsprog i ordbogen er en arv fra ældre tid – det var reglen i 1600- og 1700-tallets ordbøger og Björn skrev sin ordbog sent i 1700-tallet selv om den først blev udgivet posthumt i 1814. Rasmus Rask fik ansvaret for udgivelsen og han og hans medarbejdere tilføjede det danske målsprog i takt med voksende vægt på de moderne sprog.

En uklar grænse mellem oldislandsk og samtidssproget er et fælles træk ved især ordbøger med islandsk kildesprog og det genspejles gerne i titlerne. I *Oldnordisk ordbog* findes der fx fra det samtidige talesprog ”Ord, Ordbetydninger og Talemaader, hvis oldnordiske Charakter syntes deels aabenbar, deels temmelig utvivlsom ifølge de senere Afændringer i de scandinaviske Dialecter” (Eiríkur Jónsson 1863:xxxviii). I indledningen til *An Icelandic-English Dictionary* står: ”This work is a Dictionary of the Old Icelandic Language” (Cleasby & Vigfusson 1874:iii). Alligevel er det klart at der er blevet inkluderet væsentligt materiale fra yngre sprog, inklusive samtidssproget, men i indledningen siges jo også at ”though the Dictionary is mainly intended for the old authors, both in prose and poetry, it endeavours to embrace an account of the whole language, old and new” (1874:v). Værket var oprindelig planlagt og udarbejdet som en ordbog over det oldislandske prosasprog og materiale fra samtidskilder blev kun tilføjet på et senere trin, ifølge forordet til ordbogen (1874:v-vii). I ordbøger hvor islandsk er målsprog er lemmavalget og artiklernes struktur betinget af kildesproget (jf. Konráð Gíslason 1851:III; Jón Hilmar Jónsson 1991:xiv-xvi), dansk eller engelsk, men også i dem fremtræder oldsproget. Konráð Gíslason (1851:iv) anså fx henvisninger til og citater fra oldislandsk litteratur som en af de største fordele ved sin dansk-islandske ordbog og han undgik ækvivalenter af fremmed oprindelse, medmindre de var dokumenteret fra oldsproget. I indledning til genudgivelsen af Gunnlaugur Oddsons ordbog over (især) danske fremmedord siger Jón Hilmar Jónsson (1991:xix) at blandt de islandske forklaringer og ækvivalenter findes der en blanding af ord som tydeligt røber en fremmed oprindelse og ord som stammer fra oldislandsk litteratur.

2.2. Af hvem, for hvem og hvorfor?

2.2.1. Leksikografer

De som var ansvarlige for 1800-tallets leksikografiske arbejde var en forholdsvis lille gruppe islandske akademikere og studerende i København. Nogle leksikografer havde andel i flere en ét værk: Konráð Gíslason var hovedredaktør ved udarbejdelsen af den islandsk-engelske ordbog initieret af Cleasby i København i 1840-erne og han udgav også en dansk-islandsk ordbog i eget navn (Konráð Gíslason 1851). Eiríkur Jónsson, forfatter til *Oldnordisk ordbog* (1863), deltog ligeledes i Cleasbys redigeringsgruppe i København (jf. Cleasby & Vigfusson 1874:v-vi). Guðbrandur Vigfússon, som afsluttede den islandsk-engelske ordbog, og Jón Þorkelsson, forfatter af supplementer til ældre islandske ordbøger, bidrog begge til udgivelsen af *Lexicon Poëticum* (Sveinbjörn Egilsson 1860; jf. Jón Ólafsson 1904). Og Björn Jónsson, forfatter til retskrivningsordbogen (1900), var også udgiver og medredaktør af Jónas Jónassons (1896) dansk-islandske ordbog og skrev bl.a. forordet til værket.

I 1800-tallet var der i Danmark og Nordeuropa efterspørgsel efter mænd med sproglige og filologiske kundskaber af oldislandsk og de klassiske oldnordiske tekster. Mange leksikografer var uddannede filologer eller filologistuderende og i tillæg til ordbogsredigeringen arbejdede de på at udgive og oversætte oldislandske tekster. Det var således en stærk fokus på oldislandsk i deres virksomhed alment.

Til sidst bør det nævnes at nogle af leksikograferne var aktive i tidens sprogreform, fx som redaktører af tidsskrifter og aviser eller som lærere. Konráð Gíslason var en af redaktørerne til det navnkundige tidsskrift, *Fjölnir*, hvor han også skrev artikler om sprog og sprogbrug; Jón Þorkelsson var lærer og senere rektor i latinskolen i Reykjavík, skrev lærebøger og deltog i tidens sprogdebat; og Björn Jónsson var bl.a. udgiver og redaktør af et af landets vigtigste aviser, *Ísafold*, i den sidste del af 1800-tallet.

2.2.2. Brugere

Hvilken målgruppe havde udgivere og redaktører af 1800-tallets islandske ordbøger i tankerne? Der er få direkte udsagn om eventuelle brugere i selve værkerne, men (næsten) alle ordbøger med islandsk som kildesprog var tosprogede og havde forord og metaoplysninger på målsproget og det tyder på at de primært var tiltænkt udenlandske brugere. Vægten som lægges på oldislandsk indikerer

også at målgruppen var især brugere med interesse for oldnordisk litteratur – filologer, historikere og andre entusiaster – snarere end dem som ville tilegne sig samtidssproget.

Forordet til *Oldnordisk ordbog* viser en interessant synsvinkel mht. målgrupper og behov for ordbøger. Efter en omtale om tilvækst i udgivne oldnordiske tekster og deres oversættelser siges:

derved fik enhver Ynder af denne Literatur sine Önsker nogenlunde tilfredsstillede, i det Folket i Island fik Grundtexten, Folket i Danmark og de andre scandinaviske Lande danske Oversættelser, og de Lærde Oversættelser paa Latin. (Eiríkur Jónsson 1863:xvi)

Dette tyder på at efter forfatterens mening blev behovet for ordbøger mindre desto flere oldislandske tekster, gerne med glossarier, blev udgivet og oversat. Forfatteren mente tilsyneladende også at samtidige islændinge ikke behøvede forklaringer for at forstå de gamle tekster og dermed at de ikke havde brug for ordbøger over (old)islandsk.

I modsætning til de ovenfor beskrevne værker var ordbøger med islandsk som målsprog primært tiltænkt islandske brugere. Målgruppen genspejles bl.a. i at i alle ordbøger fra dansk eller engelsk til islandsk, som publiceredes i perioden, var forord og metaoplysninger på islandsk. Gunnlaugur Oddsson (1819) fortæller fx i forordet til sin ordbog at han har sendt et ”Subscriptionsblad” til Island for at tilbyde sine landsmænd at købe værket. Retskrivningsordbogen af Björn Jónsson (1900) var også tiltænkt islandske brugere.

2.2.3. Formål og funktion

Hovedformålet med de fleste af 1800-tallets ordbøger med islandsk som kilde-sprog var åbenbart at skaffe hjælpemidler for udenlandske læsere og forskere for at forstå, undersøge og oversætte den oldnordiske litteratur og det stemmer overens med brugernes forventninger. Samtidssproglige oplysninger blev set som supplement til ord og eksempler som stammede direkte fra oldislandske kilder og som et middel til at kaste nærmere lys over de gamle tekster. Kun to af ordbøgerne fokuserede hovedsagelig på samtidssproget, dvs. Björn Halldórssons ordbog (1814) og Jón Þorkelssons supplement fra 1890-erne. Björn (1724-1794) var en islandsk præst og oplysningsmand og man mener at han byggede sin ordbog først og fremmest på daglig tale, som fremgår fx af forordet til Eiríkur Jónssons ordbog (1863:xv). Mange brugere blev skuffede over ordbogen fordi de ikke fandt hvad de søgte, dvs. gavnlige oplysninger for at forstå oldislandske

tekster, og værket blev kritiseret i danske og tyske tidsskrifter. Rask, som var hovedredaktør ved udgivelsen af ordbogen, besvarede kritikken som han syntes at genspejlede en misforståelse af forfatterens hensigt med værket:

Ordbogens Anmelder beretter: ”at man [...] var betænkt paa, at udvide Bogen til det nyere og omgangssproget.” Han har altsaa ganske taget feil af Ordbogens Indretning og Forfatterens Plan og Hensigt. [...] Bjørn Haldorsen, som [...] talte og skrev Islandsk som Modersmaal, har ikke trukket nogen Grænse imellem det ældre og nyere Sprog [...]. Han har derfor samlet af Sagaerne, hvad der var brugeligt og forstaaeligt, uden ængstelig at opsøge ethvert kunstord eller forældet Udtryk, som ingen Islænder siden Reformationens Indførelse har brugt, eller enhver ubetydelig Sammensætning, som en Forfatter har brugt en enkelt Gang, men som ikke har faaet nogen Fasthed i Sproget. (Rask 1816:267-268)

Rask var lingvist snarere end filolog, dvs. ikke mindre interesseret i selve sproget end i oldislandsk litteratur, og det har uden tvivl påvirket hans syn.

Ordbøger med islandsk som målsprog var først og fremmest tænkt som hjælpemidler for islandske brugere og hovedformålet var at fremme forståelse af tekster på kildesproget (jf. Jónas Jónasson 1896:iv). Dette genspejles i Gunnlaugur Oddsons ordbog som fokuserer på ”fremmede og sjældne ord, som danske forfattere har lånt fra andre sprog, og de danske ord, som mindst ligner islandsk” (1819:[iv]), som det udtrykkes i forordet. Som kilde til sin lemmaliste har han således først og fremmest anvendt tidens danske fremmedordbøger (Jón Hilmar Jónsson 1991:xii-xvi). Man har også til dels tænkt på produktion, ikke mindst oversættelse fra kildesproget, og i enkelte tilfælde er der taget hensyn til talesproget ved at vise udtale af enkelte ord (Gunnlaugur Oddsson 1819) eller opslagsordene alment (Zoëga 1896).

Björn Jónssons retskrivningsordbog fra 1900 havde et andet formål og en anden karakter end de øvrige værker, dvs. at sætte ortografiske retningslinjer og til dels også at give anden sproglig vejledning til modernmålsbrugere.

3. Ordbøgernes rolle i sprogstandardiseringen

Ordbøger fokuserer på ordforrådet og deres eventuelle påvirkning på den moderne islandske sprogstandard er derfor knyttet til ordniveaue. De kan være med til at kodificere bestemte ortografiske og strukturelle varianter af ordene og de kan spille en rolle i implementering af disse varianter hvis de når en tilstrækkelig distribution blandt almenheden. I mange tilfælde er kodificering af bestemte varianter begrænset til opslagsordet (hvis islandsk er kildesprog) eller til ækvi-valenternes grundform (hvis islandsk er målsprog). Den kan desuden dække op-

slagsordets ordklassetilhørighed, kanoniske bøjningsformer, køn af substantiver og kasusstyring af verber hvis ordbogsartiklerne indeholder sådanne oplysninger. Hvis der vises fx ordforbindelser og sprogbrugseksempler giver de i tilæg indirekte morfologiske og syntaktiske oplysninger som kan bidrage til kodificering af bestemte varianter.

Med hensyn til sprogstandardisering er ordbøger, som fokuserer på samtidssproget og på modernmålsbrugere, af størst interesse. Kun to ordbøger med islandsk som kildesprog opfylder mindst én af disse forudsætninger, dvs. Björn Halldórssons ordbog (1814), baseret på omgangssproget i den sidste halvdel af 1700-tallet, og Jón Þorkelssons supplement (1890-1897), baseret bl.a. på skriftsprogskilder fra 1800-tallet. Derimod gælder det alle ordbøgerne med islandsk som målsprog, samt Björn Jónssons retskrivningsordbog (1900).

Ortografien er stort set normaliseret i hvert enkelt værk. Rask har tydeligvis valgt den ortografiske norm i udgaven af Björn Halldórssons ordbog, fordi den stort set svarer til fx ortografien i den islandske litteraturforenings skrifter, hvor Rask var et indflydelsesrigt medlem i de første år efter dens stiftelse 1816 (Jón Aðalsteinn Jónsson 1959:77). Ifølge forordet til genudgivelsen af ordbogen viser en sammenligning med forfatterens manuskript at Rask og hans medarbejdere i mange tilfælde har ændret hans ortografi, fx brugte han den moderne *-ur* endelse i nominativ af maskuliner, mens den i udgaven er blevet ændret til varianten *-r* som i oldsproget (1992:xxiv). Jón Þorkelsson følger derimod en anden norm, som står nærmere den moderne officielle ortografi, fx brugte han endelsen *-ur*. I modsætning til de andre ordbøger havde retskrivningsordbogen (Björn Jónsson 1900) et klart formål og målgruppe som en præskriptiv vejledning for modernmålsbrugere. Ordbogen var udgivet af journalistforeningen og præsenterede den ortografiske norm som var blevet udviklet og accepteret af foreningens medlemmer, selv om den ikke var alment vedtaget. 1800-tallets debat om ortografi reflekteres således i ordbøgerne, hvor leksikograferne kodificerer hver sin udvalgte norm, men ingen af dem svarer præcis til den standard som til sidst blev vedtaget tidligt i 1900-tallet.

Det er vanskeligere at se klare linjer mht. ordforråd og ordformer. Lemmabestanden bestemmedes hovedsagelig af de kilder som brugtes, men der viser sig en tendens til at undgå fremmedord, især fra senere århundreder. I forordet til et af Jón Þorkelssons ordbogssupplementer (om ældre ordforråd, ca. 1200-1700) siger han bl.a.:

det [har] ikke kunnet være min Hensigt at optage lutter klassiske eller mønstergyldige og efterlignelsesværdige Ord. Dog har jeg ikke optaget alle de Ord, som findes i de Bøger fra det 16de og 17de Aarhundrede, som jeg har brugt ved Udarbejdelsen af Ordsamlingen. I disse Bøger findes nemlig en Del Ord, som paa Grund af deres Oprindelse og Dannelse ere

saa fremmede for Sproget, at de ikke kunne betragtes som islandske og desuden aldrig have vundet Borgerret i Islandsk. (Jón Þorkelsson 1879-1885:vii)

Det samme gælder valg af ækvivalenter i ordbøger med islandsk som målsprog, ikke mindst i Konráð Gíslasons dansk-islandske ordbog, hvor han i forordet (1851:iv) undskylder brugen af ord som kan anses som ikke ”full-íslenzk” (’helt islandske’), fx *planta* som han rettfærdigør med at stammen allerede findes i oldsproget. Han ser også henvisninger til og eksempler fra oldislandske kilder som en stor fordel ved sin ordbog. Selv i retskrivningsordbogen gør purismen sig gældende i et appendiks, ”Nokkur mállýti” (’Nogle sprogfejl’; 3 sider), med eksempler på sprogbrug som burde undgås. Det drejer sig hovedsagelig om formodede danismer, med forslag om en anden formulering, fx *mögulegur* (d. *mulig*; = *fær*, *tækur*...), *æfa* (d. *øve*; = *iðka*, *temja sér*) og *teikning* (d. *tegning*; = *dráttlist*), som alle er almindelige i nutidssproget mens andre, fx *eiginlegleiki* og *tilsvara*, er forældede. I lemmalisten og i enkelte artikler opføres der endvidere ord, ordformer og ordforbindelser som anses som ”ukorrekte eller mindre rigtige” markerede som sådanne med efterfølgende forslag om det rigtige form, fx ortografien *atla* (tilsvarende udtale med monoftong) i stedet for det korrekte *ætla* (med diftongen [ai]).

Ordbøgerne genspejler således vigtige træk af den sprogdebat og standardisering som var i gang i 1800-tallet, nemlig forskellige synspunkter og forslag til ortografisk standardisering, sproglig purisme og vægt på det oldislandske forbillede.

4. Konklusioner

Min konklusion er at 1800-tallets ordbøger over samtidssproget har været vigtige for udvikling og kodificering af den moderne sprogstandard, især ortografien selv om en officiel retskrivningsstandard først blev vedtaget i 1918. Vægten på oldislandsk i periodens ordbøger, både på grund af målgruppens forventninger og leksikografernes baggrund som filologer og udgivere af oldislandske tekster, har sikkert bidraget til at oldsproget blev en så vigtig model for den moderne sprogstandard som var under udvikling.

Det er mindre sikkert hvor stor påvirkning ordbøgerne har haft på udbredelse og acceptering af standarden blandt almene islandske sprogbrugere, eftersom den primære målgruppe for de fleste ordbøger med islandsk som kildeprog var udlændinge. Værkerne var dog kendt og brugt i Island, men sandsynligvis var brugen for det meste begrænset til akademikere.

Det leksikografiske arbejde kan alligevel have haft en indirekte påvirkning på udbredelsen af den standard som ordbøgernes redaktører var med til at udvikle og kodificere i værkerne. Mange af dem som deltog i arbejdet var aktive i tidens sprogdebat og har givetvis selv praktiseret deres standardiseringsforslag i deres egne skrifter. Debatten førtes ikke mindst i tidsskrifter og aviser som havde stor udbredelse blandt almenheden. Den kan således have påvirket den almene sprogbrug, både debattørernes synspunkter og argumenter om ideal sprogbrug og deres egen sprogbrug som en eventuel model for andre.

Litteratur

Ordbøger

Björn Halldórsson (1814 [1992]): *Lexicon Islandico-Latino-Danicum Björnonis Haldorsonii*, I-II. Rasmus K. Rask (red.). Havniæ. [Ny udg. (1992): *Orðabók. Íslensk, latnesk, dönsk*. Red.: Jón Aðalsteinn Jónsson. (Orðfræðirit fyrir alda 2.) Reykjavík: Orðabók Háskólans.]

Björn Jónsson (1900): *Íslenzk stafsetningarorðabók*. Reykjavík.

Cleasby, Richard & Guðbrandur Vigfusson (1874): *An Icelandic-English Dictionary*. Based on the ms. collections of the late Richard Cleasby; enlarged and completed by Gudbrand Vigfusson. Oxford: The Clarendon Press.

Eiríkur Jónsson (1863): *Oldnordisk Ordbog*. København: Det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab.

Gunnlaugur Oddsson (1819 [1991]): *Orðabók, sem inniheldr flest fágæt og vandskilinn ord, er verða fyrir í dönskum bókum*. København. [Ny udg. (1991): *Orðabók sem inniheldur flest fágæt, framandi og vandskilin ord er verða fyrir í dönskum bókum*. Red.: Jón Hilmar Jónsson & Þórdís Úlfarsdóttir. (Orðfræðirit fyrir alda 1.) Reykjavík: Orðabók Háskólans].

Jón Þorkelsson (1876-1899): *Supplement til islandske Ordbøger*. Første og Andet Samling. Reykjavík 1876; Anden Samling. Ny Udgave. København 1895; Tredje Samling, I-II. Reykjavík 1890-1897; Fjerde Samling. Reykjavík 1899.

Jónas Jónasson (1896): *Ný dönsk orðabók með íslenzkum þýðingum*. Reykjavík.

Konráð Gíslason (1851): *Dönsk orðabók með íslenzkum þýðingum*. København.

Sveinbjörn Egilsson (1860): *Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis*. København: Societas regia antiquariorum septentrionalium.

Zoëga, Geir T. (1896): *Ensk-íslenzk orðabók*. Reykjavík.

Anden litteratur

- Deumert, Ana & Wim Vandenbussche (2003): Standard languages: Taxonomies and histories. I: Deumert & Vandenbussche (red.): *Germanic Standardizations. Past to present*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1-14.
- Haugen, Einar (1966): Dialect, Language, Nation. I: *American Anthropologist* 68(4), 922-935.
- Jón Aðalsteinn Jónsson (1959): Ágrip af sögu íslenzkrar stafsetningar. I: *Íslensk tunga* 1, 71-119.
- Jón Hilmar Jónsson (1991): Um orðabók Gunnlaugs Oddssonar. I: Gunnlaugur Oddsson, *Orðabók sem inniheldur flest fágæt, framandi og vandskilin orð er verða fyrir í dönskum bókum* [Ny udg.] Reykjavík: Orðabók Háskólans, ix-xxxvii.
- Jón Ólafsson (1904): Jón Þorkelsson Dr. phil., R. Dbr. I: *Andvari* 29, 1-13.
- Rask, R.K. (1816): Om Bjørn Haldorsens Islandske Ordbog. I: *Dansk Litteratur-Tidende for Aaret 1816*. No. 17, 265-270.
- SOOÍ = *Skrá yfir orðabækur og orðasöfn sem varða íslensku*. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. <www.arnastofnun.is/is/skra-yfir-ordabækur-og-ordasofn-sem-varða-íslensku> (16.7.2019).

Ásta Svavarsdóttir
 forskningsdocent
 Árni Magnússon-instituttet for islandske studier
 Laugavegi 13
 IS-101 Reykjavík
 asta.svavarsdottir@arnastofnun.is